Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ilmastosuunnitelma 2025-2035

Toholammin kunta

Toholammin kunnan ilmastosuunnitelma 2025-2035

Toukokuu 2025
Kunnanvaltuusto 26.05.2025 § 4

TOHOLAMPI
luonnollinen kotilaakso

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KAUSTISEN
seutukunta

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Kunnan päästötiedot	6
1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä	12
2 Energia ja liikenne	18
3 Materiaalikierto ja hankinnat	26
4 Kestävä ruokajärjestelmä	31
5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus	35
6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	40
Suunnitelman seuranta ja päivitys	43
Lähteet	44

Johdanto

Ilmaston lämpenemisen pysäyttäminen edellyttää maailmanlaajuisten hiilidioksidipäästöjen nollausta, ja jokainen vähennetty hiilidioksidipäästötonni auttaa hidastamaan ilmastonmuutosta.

Suomen kansallinen tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Myös Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.[1] Toholammin kunnan ilmastosuunnitelmassa on huomioitu Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartassa asetetut toimenpiteet ja tavoitteet. Toholammin ilmastosuunnitelma ohjaa kunnan ilmastotyötä kohti hiilineutraaliutta ja määrittää kunnan päästövähennystavoitteen sekä toimenpiteet, joilla päästöjä vähennetään kunnan toiminnassa. Ilmastosuunnitelma on valmisteltu osana Kaustisen seutukunnan Kuntien ilmastosuunnitelmat –hanketta Ympäristöministeriön rahoittamana.[2]

Suunnitelman valmistelussa mukana ovat olleet kunnan henkilöstö, luottamushenkilöt, yritykset ja asukkaat. Osana valmistelutyötä keväällä 2024 toteutettiin kunnan ilmastokysely[3], joka antoi sidosryhmille mahdollisuuden vaikuttaa ilmastosuunnitelman sisältöihin.

Ilmastosuunnitelman päästötietojen lähteenä on käytetty Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämän Hiilineutraalisuomi.fi-verkkopalvelun päästötietopalvelua.[4] Palvelu hyödyntää päästölaskennassa käyttöperusteista laskentamenetelmää (ALas)[5], jossa enemmistö päästöistä lasketaan tuotantoperusteisesti ja osa kulutusperusteisesti, riippumatta niiden maantieteellisestä syntypaikasta.

Lähteet

1. Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035. Keski-Pohjanmaan liitto 2021. PDF-Tiedosto. Viitattu 15.1.2025.
2. Kuntien ilmastosuunnitelmat. Kaustisen seutukunta. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
3. Kuntien ilmastokysely. Kaustisen seutukunta 2024.
4. Kuntien ja alueiden khk-päästöt. Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
5. Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä. Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

Sanasto

Hiilineutraalius	Tila, jossa toiminnan aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ovat yhtä suuret kuin toiminnan aikana sidotut tai kompensoidut päästöt.
Päästövähennystavoite	Tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjä tiettyyn määrään tai prosenttiosuuteen tiettyyn vuoteen mennessä.
Hiilidioksidiekvivalentti (CO2e)	Yksikkö, joka kuvaa eri kasvihuonekaasujen ilmastovaikutuksia suhteessa hiilidioksidiin.
Hinku-verkosto	Hiilineutraalit kunnat -verkosto, johon kuuluvat kunnat sitoutuvat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään.
Kiertotalous	Talousmalli, jossa materiaalit ja tuotteet pidetään käytössä mahdollisimman pitkään, ja jätteen syntyminen minimoidaan.
Kestävä kehitys	Kehitys, joka täyttää nykyhetken tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa.
Hiilensidonta	Prosessi, jossa hiilidioksidia poistetaan ilmakehästä ja varastoidaan esimerkiksi maaperään tai kasveihin.
Luonnon monimuotoisuus	Elollisten organismien monimuotoisuus, mukaan lukien lajien, ekosysteemien ja geneettinen monimuotoisuus.
Ekologinen kompensaatio	Toimenpiteet, joilla hyvitetään luonnolle aiheutettuja haittoja esimerkiksi lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla.
Hulevesi	Rakennetuilta alueilta pois johdettava sade- ja sulamisvesi.
Vieraslaji	Laji, joka on levinnyt luontaiselta esiintymisalueeltaan uusille alueille ihmisen toiminnan seurauksena ja voi aiheuttaa haittaa paikalliselle ekosysteemille.
Biohiili	Hiilidioksidia sitova materiaali, joka valmistetaan biomassasta pyrolyysin avulla ja jota voidaan käyttää esimerkiksi maaperän parantamiseen.
Kestävä ruokajärjestelmä	Ruokajärjestelmä, joka huomioi ympäristövaikutukset, taloudellisen kannattavuuden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden.

Kunnan päästötiedot

Kunnan päästötiedot

Toholammin kokonaispäästöt vuonna 2022 olivat 59,8 kt CO2e. Kokonaispäästöt ovat vähentyneet 23 % vuodesta 2007 vuoteen 2022. Päästöt asukasta kohden ovat vähentyneet 5 %, kun asukasluku on laskenut 19 %. Toholammin suurimmat päästölähteet vuonna 2022 olivat maatalous (59 %), tieliikenne (13 %) ja kaukolämpö (9 %).[4]

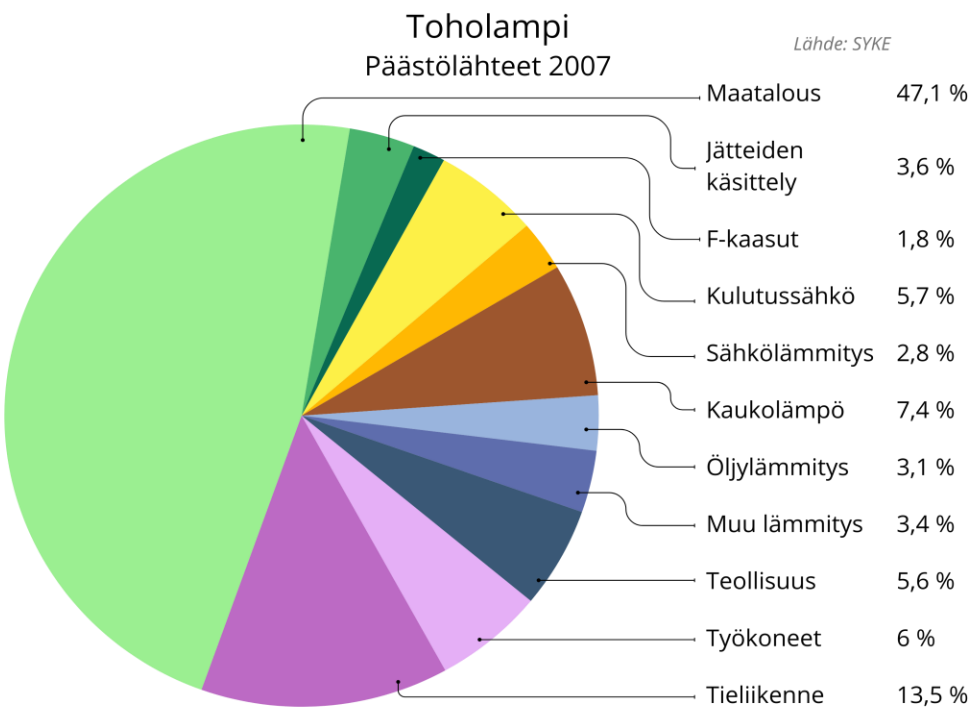

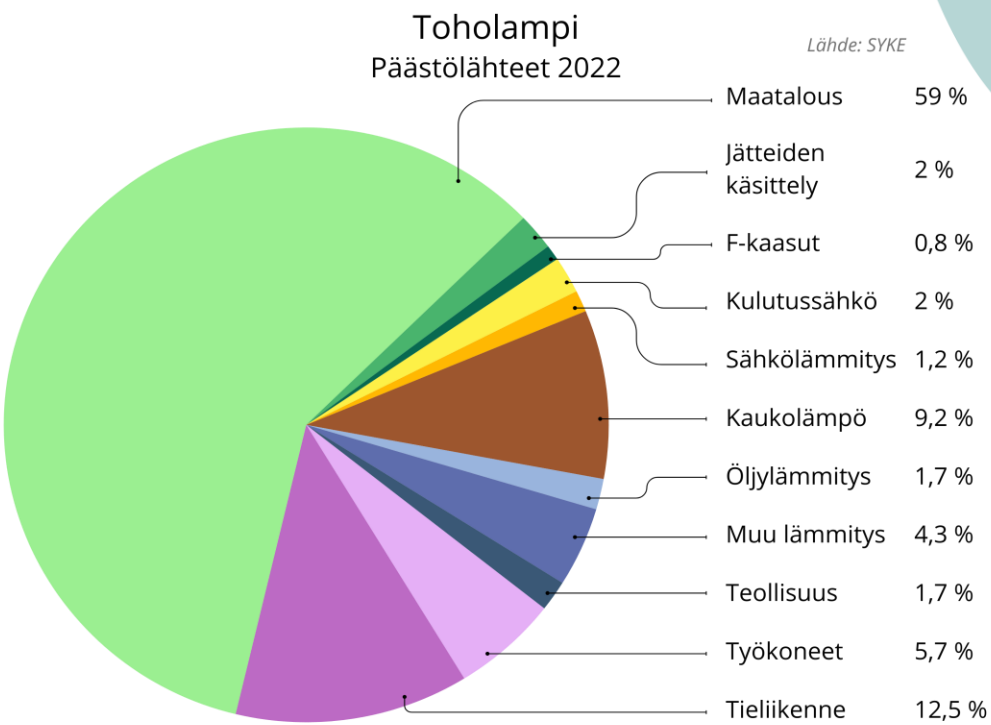

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kokonaispäästöt 2007-2022 Toholampi

Hinku-laskenta ilman päästöhyvityksiä

Päästöluokka	Kokonaispäästöt 2007 (kt CO2e)	Kokonaispäästöt 2022 (kt CO2e)	Päästömuutos (%)	Päästöt per asukas 2007 (t CO2e)	Päästöt per asukas 2022 (t CO2e)	Päästö-muutos per asukas (%)
Kulutussähkö	4,5	1,2	-74,1	1,3	0,4	-67,9
Sähkölämmitys	2,2	0,7	-69,6	0,6	0,2	-62,5
Kaukolämpö	5,8	5,5	-4,3	1,6	1,9	18,3
Öljylämmitys	2,4	1	-58,5	0,7	0,3	-48,6
Muu lämmitys	2,7	2,6	-2,1	0,7	0,9	21
Teollisuus	4,4	1	-78,1	1,2	0,3	-72,9
Työkoneet	4,7	3,4	-26,4	1,3	1,2	-8,9
Tieliikenne	10,6	7,5	-29,7	3	2,6	-13
Maatalous	37	35,4	-4,1	10,3	12,2	18,6
Jätteiden käsittely	2,8	1,2	-56,3	0,8	0,4	-46
F-kaasut	1,4	0,5	-61,4	0,4	0,2	-52,2
Yhteensä	**78,5**	**60**	**-23,5**	**21,9**	**20,7**	**-5,4**
Asukasluku	3590	2903	*Lähde: SYKE – kuntien ja alueiden khk-päästöt*			

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päästövähennystavoite

Toholammin päästövähennystavoite vuodelle 2035 on 80 % vuoden 2007 tasosta.

Päästövähennystavoitteessa ei huomioida maatalouden päästöjä. Maatalous on Toholammin suurin päästölähde, ja kunnan vaikuttamismahdollisuudet maatalouden päästöihin ovat rajalliset. Laskentamenetelmässä maatalouden päästöt kohdistuvat alueille tuotantoperusteisesti, vaikka maaseudulla tuotetaan ruokaa huomattavasti laajemmalle alueelle. Tämän vuoksi päästövähennystavoitteen asettamisessa maatalouden päästöt on jätetty laskennan ulkopuolelle.

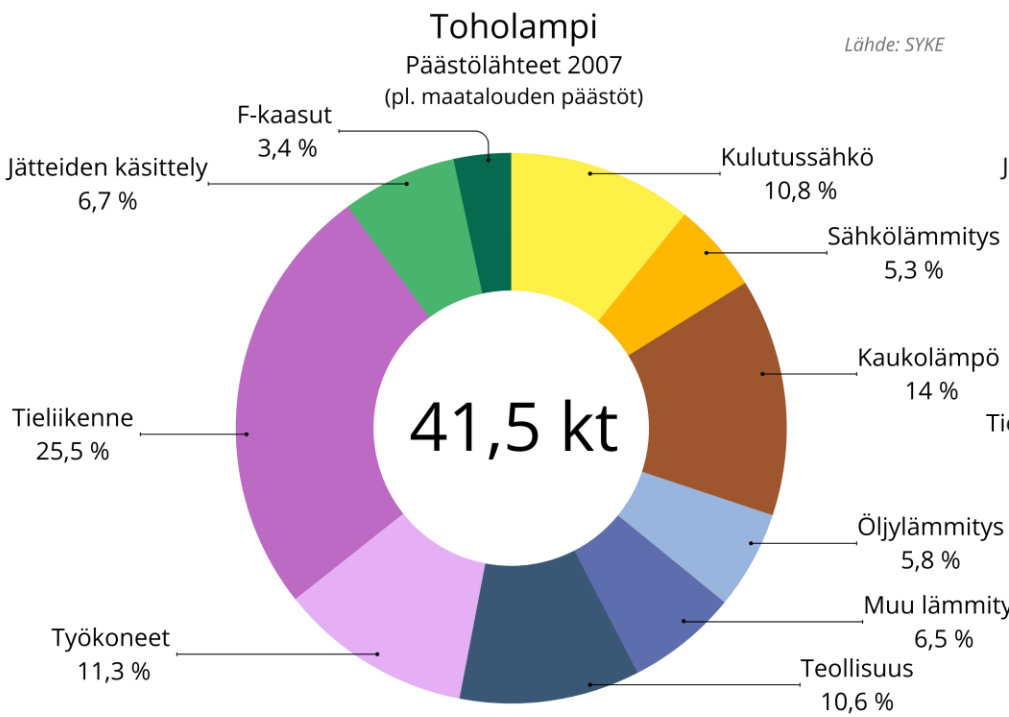

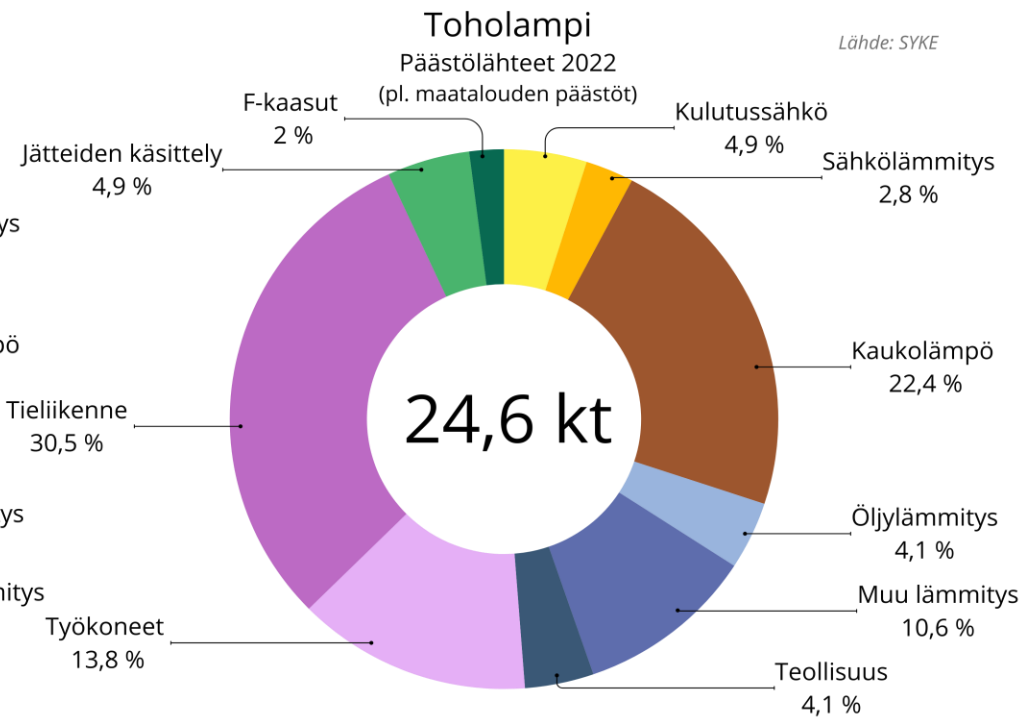

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päästökehitys

Suomen ympäristökeskuksen päästöskenaariotyökalun[6] mukaisen perusskenaarion pohjalta tehdyn skenaarion mukaan Toholammin kokonaispäästöt vähenisivät nykyisillä ilmastotoimilla ja –politiikoilla 77 % vuoteen 2035 mennessä, kun maatalouden päästöt jätetään laskennan ulkopuolelle. Skenaariolaskennassa käytetyt olettamukset on lueteltu liitteessä 1.

Kunnan päästövähennystavoite ei sisällä päästöhyvityksiä. Toholammin kunta on kuitenkin edistänyt uusiutuvan energian tuotantoa alueella merkittävästi. Valmistelun eri vaiheissa olevat Pitkälehdon, Takkukankaan, Toholampi-Lestijärven sekä läntisen Toholammin tuulivoimahankkeet tuovat toteutuessaan kuntaan 354–777 MW puhdasta energiaa.[7] Lisäksi 2028 valmistuva Toristojannevan aurinkovoimala tuottaa valmistuessaan 200 MW aurinkoenergiaa.[8]

Wekas Oy:n biokaasulaitos Toholammin Härkänevalla tuottaa vuosittain 2,1 GWh biometaania tieliikenteen käyttöön. Suunnitteilla oleva Lampin Voima Oy:n biokaasulaitos tuottaa valmistuessaan 20 GWh nesteytettyä biometaania lannasta, kasvibiomassoista ja elintarviketeollisuuden sivuvirroista vuosittain.[9] Hinku-laskentamenetelmällä tiedossa olevat tuulivoiman, aurinkoenergian ja biokaasun maksimipäästöhyvitykset huomioiden kunta on hiilinegatiivinen vuonna 2035.

Päästöluokka	2007 (kt CO2e)	2022 (kt CO2e)	2035 (kt CO2e)	Muutos 2007-2035 (%)
Kulutussähkö	4,6	1,2	0,3	-94 %
Sähkölämmitys	2,2	0,7	0,2	-93 %
Kaukolämpö	5,8	5,5	0,5	-92 %
Öljylämmitys	2,4	1	0	-100 %
Muu lämmitys	2,7	2,6	1	-62 %
Teollisuus	4,4	1	0,6	-87 %
Työkoneet	4,5	3,4	2,7	-40 %
Tieliikenne	10,6	7,5	3,4	-68 %
Jätteiden käsittely	2,8	1,2	0,6	-78 %
F-kaasut	1,4	0,5	0,1	-92 %
Yhteensä	**41,4**	**24,6**	**9,4**	**-77 %**
		Tavoite 2035 kt CO2e	**8,3**	**-80 %**
Ero tavoitteeseen	33,1	16,3	1,1	
		Skenaario sis. päästöhyvitykset		
		Hyvitykset	-54,5	
		Yhteensä	-45,2	**208 %**

Lähteet

6. Kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu. Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Viitattu 15.1.2025.
7. Tuulivoimakartta. Suomen uusiutuvat ry 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
8. Aurinkosähkövoimalat. Motiva Oy. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
9. Excel-listaus vireillä olevista biokaasu- ja biometaanin laitoshankeinvestoinneista. tilanne 13.3.2024. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry 2024.

Toholammilla päästöjä on tähän asti vähennetty muun muassa edistämällä uusiutuvan energian tuotantoa, parantamalla rakennusten energiatehokkuutta sekä seudullisessa yhteistyössä hanketoiminnan avulla. Päästäkseen 80 % päästövähennystavoitteeseensa Toholammin on vähennettävä kasvihuonekaasupäästöjä vielä 1,1 kt CO2e nykyisten toimien lisäksi.

Tavoitteen saavuttamiseksi kunta toteuttaa toimenpiteitä kuuden kehittämisteeman sisällä:

1. Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä
2. Energia ja liikenne
3. Materiaalikierto ja hankinnat
4. Kestävä ruokajärjestelmä
5. Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus
6. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

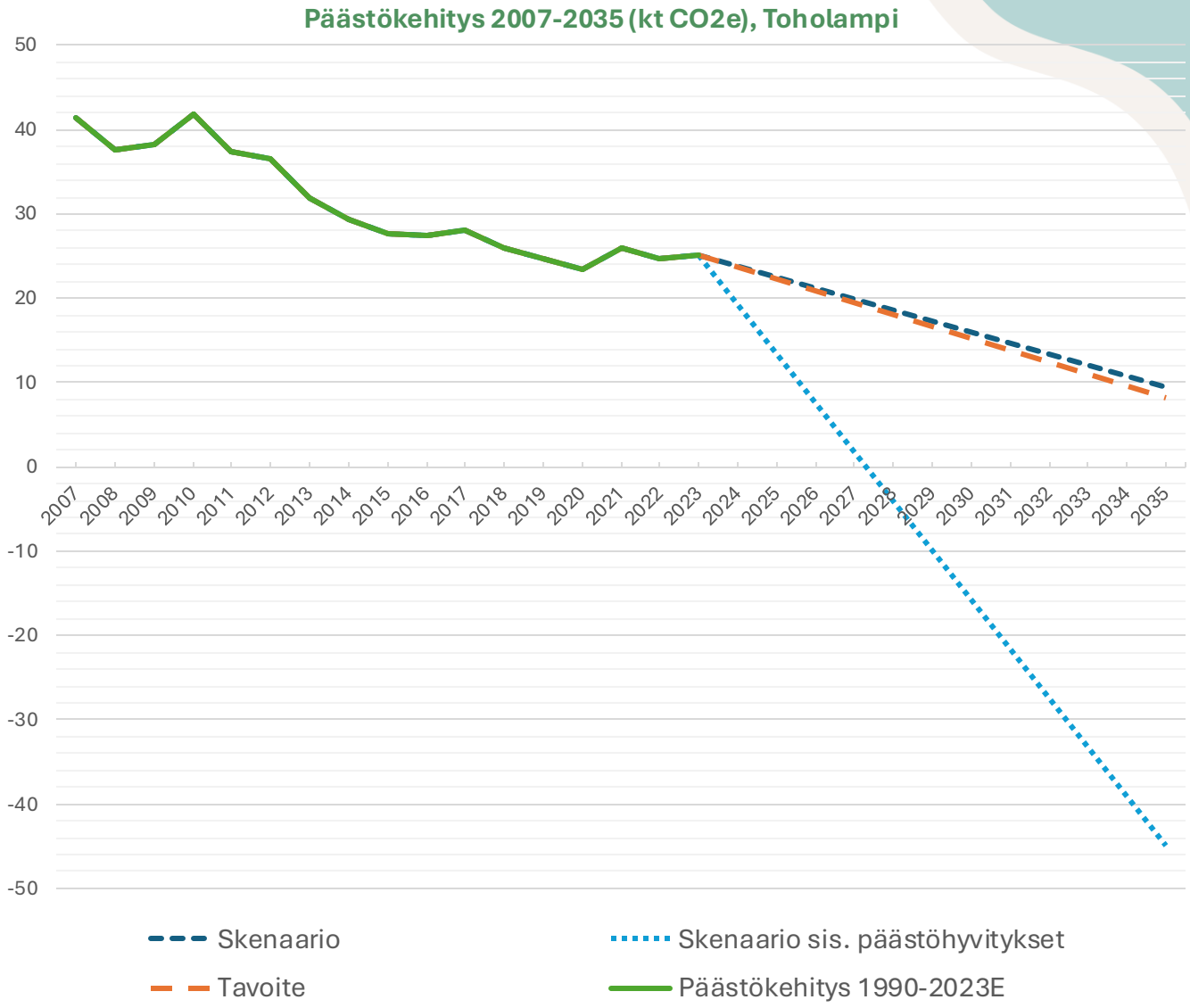

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä

Tavoitteet:

- Ilmastonäkökulma huomioidaan läpileikkaavasti kunnan toiminnassa
- Kunta hyödyntää verkostoja ja yhteistyötä ilmastotyönsä toteuttamisessa
- Kunta aktivoi sidosryhmiä mukaan ilmastotyöhön viestinnän keinoin
- Kunta viestii ilmastotyöstään ja raportoi ilmastotoimenpiteiden toteutumisesta

Mittarit: Kunnan kokonaispäästöt

Toholammin ilmastosuunnitelma 2025–2035 on kunnalle ensimmäinen laatuaan. Ilmastotyötä on tehty osana kunnan muita prosesseja, mutta ilmastosuunnitelma tekee nämä ilmastotoimet näkyväksi ja ohjaa kunnan suunnitelmallista ilmastotyötä kohti hiilineutraaliutta.

Verkostot ovat merkittävässä roolissa pienen kunnan ilmastotyössä. Päästöjen vähentämiseksi on tärkeää aktivoida sidosryhmiä mukaan ilmastotyöhön sekä tehdä yhteistyötä seudullisesti, alueellisesti ja kunnan sisällä. Toholammilla esimerkiksi päiväkodin henkilöstö on lisäkouluttautunut kestävän kehityksen osaamiseen.

Toholammin ilmastokysely[3] toteutettiin keväällä 2024. Kysely tarjosi kunnan asukkaille ja yrityksille mahdollisuuden vaikuttaa kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. Lisäksi kysely tarjosi ilmastosuunnitelman valmistelijoille tietoa kuntalaisten omasta ilmastotyöstä sekä ilmastoon liittyvistä arvoista ja asenteista. Kysely sisälsi omat osionsa asukkaille, nuorille, yrityksille sekä kuntien henkilöstölle ja luottamushenkilöille. Kyselyyn saatiin yhteensä 117 vastausta.

Kuntalaiset ovat olleet aktiivisia omassa ilmastotyössään kierrättämällä, vähentämällä energiankulutusta ja tekemällä kestäviä valintoja kulutustottumuksissaan. Ilmastosuunnitelman kehittämisteemoista kuntalaiset kokivat tärkeimpinä energiatehokkuuden, jätehuollon ja kiertotalouden sekä kestävän päätöksenteon kehittämisteemat. Asukkaiden mielestä on tärkeää, että ilmastonmuutoksen hidastamiseksi tehdään aktiivisesti työtä, ja pyrkivät huomioimaan myös oman toimintansa ilmastovaikutukset arjessaan.

Kunnan ilmastoviisaudelle asukkaat antoivat arvosanan 3,2.

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt kokivat ilmastotyön tukevan kunnan elinvoimaisuutta ja pitivät tärkeänä, että kunta tekee töitä päästöjen vähentämiseksi. Ilmasto- ja kestävyysarvoihin panostaminen nähtiin myös kunnalle kannattavana.

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt antoivat kunnan ilmastoviisaudelle arvosanan 3,2.

Olen huolissani ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista.	**3,9**
On tärkeää, että ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja sen vaikutusten hillitsemiseksi tehdään aktiivisesti työtä.	**4,2**
Pyrin huomioimaan oman toimintani ilmastovaikutukset arjessani.	**4,0**
Ihmisten pitäisi tehdä enemmän ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja sen vaikutuksiin varautumiseksi.	**3,1**
Minulla on kyky vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään omilla valinnoillani ja toimillani.	**3,5**

1 – täysin eri mieltä, 5 - täysin samaa mieltä
Toholammin ilmastokysely 2024, asukkaat

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä - Toimenpiteet

1.1 Kunnan ilmastosuunnitelma

Tehtävät - Kunnan ilmastosuunnitelman laatiminen (5/2025) - Ilmastosuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa (5/2025) - Viestintä ilmastosuunnitelman valmistumisesta (6/2025) - Ilmastosuunnitelman liittäminen kuntastrategiaan (5/2029) - Ilmastosuunnitelman vuosiraportointi (vuosittain) - Ilmastosuunnitelman päivitys (5/2029)	Vastuutaho: Hallintopalvelut, Kaustisen seutukunta Mittari: Valmis ilmastosuunnitelma, toteutettu viestintä Määräaika: 6/2025 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.2 Liittyminen Hinku-verkostoon

Tehtävät - Hinku-työryhmän perustaminen, Hinku-johtoryhmän jäsenen ja yhteyshenkilön nimeäminen - Suunnitelma päästöjä vähentävistä investoinneista ja hillintätoimien suunnitelma - Hinku-raportointi ja viestintä (jatkuvaa)	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Verkostoon liittyminen Määräaika: 2029 Toteutusvaihe: Idea

1.3 Liittyminen kunta-alan energiatehokkuussopimukseen

Tehtävät - Energiansäästötavoitteiden asettaminen - Energiatehokkuuden jatkuva parantaminen osaksi johtamisjärjestelmiä ja toimintasuunnitelmia - Energiatehokkuussopimukseen sitoutuminen ja ehtojen täyttäminen	Vastuutaho: Hallintopalvelut, Tekninen toimi Mittari: Energiatehokkuussopimukseen liittyminen Määräaika: 2027 Toteutusvaihe: Idea

1.4 Ilmastotyötä tukevat tapahtumat ja kampanjat

Tehtävät Osallistutaan ajankohtaisiin ilmastotyötä tukeviin tapahtumiin ja kampanjoihin, esimerkiksi: - Pyöräilyviikko 2026 (5/2026) - Miljoona roskapussia-kampanja 2026 (5/2026) - Hävikkiviikko 2026 (9/2026) - Kestävän kehityksen viikko 2026 (9/2026) - Energiansäästöviikko 2026 (10/2026)	Vastuutaho: Sivistyspalvelut Mittari: Tapahtumien ja kampanjoiden määrä Määräaika: Jatkuvaa Toteutusvaihe: Toteutuksessa

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

1.5 Kunnan ilmastoviestintä

Tehtävät - Viestintä kestävän kehityksen teemaviikkojen, tapahtumien ja kampanjoiden yhteydessä Ilmastosuunnitelman toteutumisen raportointi toimintakertomuksessa (12/2025) - Muu ilmasto- ja kestävyysaiheinen viestintä kunnan viestintäkanavissa	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Toteutettu viestintä Määräaika: Jatkuvaa Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.6 Kunnan ilmastokysely

Tehtävät - Ilmastokyselyn toistaminen ilmastosuunnitelman päivityksen yhteydessä (12/2028) - Ilmastokyselyn tulosten koonti ja viestintä (6/2029)	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Ilmastokyselyn vastaukset Määräaika: 2029 Toteutusvaihe: Idea

1.7 Sähköisen asioinnin kehittäminen

Tehtävät - Sähköisten lomakkeiden päivittäminen ja maksutoimintojen liittäminen lomakkeisiin - Sähköisten palvelujen ylläpitäminen	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Päivitetyt lomakkeet, lomakkeiden käyttö Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.8 Opetetaan lapsille ja nuorille kestävästä elämäntavasta ja kannustetaan ilmastotekoihin

Tehtävät - Järjestetään kestävään elämäntapaan kannustavaa toimintaa lapsille ja nuorille osana Kestävän kehityksen viikkoa (9/2026) - Hävikkiviikon viestintä ja toiminta kouluruokailuissa (9/2026) - Osallistutaan energiansäästöviikkoon kouluissa opettamalla energiatehokkuudesta ja järjestämällä teemaan liittyvää toimintaa (10/2026) - Osallistutaan kouluissa Miljoona roskapussia-kampanjaan (6/2026) - Osallistutaan valtakunnalliseen pyöräilyviikkoon kouluissa (5/2026) - Hyödynnetään opetuksessa Opetushallituksen materiaaleja ilmasto-, kiertotalous- ja ympäristöaiheista - Opetussuunnitelman mukainen opetus ympäristövastuusta ja kestävään tulevaisuuteen suuntautumisesta	Vastuutaho: Sivistyspalvelut Mittari: Tapahtumien ja kampanjoiden määrä, ilmasto- ja kestävyysaiheet opetuksessa Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.9 Yhteistyön, verkostojen ja rahoituskanavien hyödyntäminen ilmastotyön toteutuksessa

Tehtävät - Ilmastotyötä ja kestävää kehitystä edistäviin hankkeisiin osallistuminen seudullisessa yhteistyössä - Biohiilituotannon edistäminen HIILEKAS-hankkeessa (9/2025) - Kestävän matkailun edistäminen KULUMAT-hankkeessa (12/2025) - Energian varastoinnin selvityshanke Kase ESSI (12/2025) - Maaseudun digitalisaation tukeminen ja tietoliikenneyhteyksien kehittäminen Kuidut käyttöön -hankkeessa (7/2026)	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Hankkeiden lkm, yhteistyökumppanien lkm Määräaika: Jatkuvaa Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.10 Edistetään vihreän siirtymän liiketoimintaa alueella

Tehtävät - Yrityspalvelut neuvovat ja tukevat yrittäjiä vihreän siirtymän hankkeissa ja liiketoiminnassa - Alueen pk-yritysten (sekä aloittavat että toimivat yritykset) kannustaminen, neuvonta ja avustaminen uusiutuvan energian hyödyntämisessä ja kiertotaloutta edistävien hankkeiden suunnittelussa - Avustaminen hankkeiden kokonaisrahoituksessa, mutta erityisesti julkisen rahoituksen instrumenttien hyödyntämisessä - Kunta suhtautuu avoimesti vihreän siirtymän hankkeisiin kunnan alueella	Vastuutaho: Yrityspalvelut Mittari: Yritysten hankkeet ja investoinnit alueella Määräaika: Jatkuvaa Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2 Energia ja liikenne

2 Energia ja liikenne

Tavoitteet:

- Säästetään energiaa ja kehitetään energiatehokkuutta kunnan toiminnassa
- Lisätään uusiutuvaa energiaa
- Vähennetään liikenteen päästöjä edistämällä kevyen liikenteen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöä sekä vähentämällä autolla liikkumisen tarvetta

Mittarit: Sähkönkulutuksen päästöt, sähkölämmityksen päästöt, öljylämmityksen päästöt, kaukolämmön päästöt, muut lämmityksen päästöt, tieliikenteen päästöt

Toholammin päästöistä vuonna 2022 kulutussähkön osuus oli 2,0% ja yhteensä 16,3% syntyi eri lämmitysmuodoista. Tieliikenteen osuus kunnan päästöistä oli 12,4%. Työkoneiden osuus päästöistä oli 5,7%.[4]

Toholammilla on edistetty paikallista biokaasun tuotantoa yhteistyössä paikallisten yrittäjien kanssa, ja kunnasta löytyy biokaasun tankkauspiste.

Toholampi kuuluu pyöräilykuntien verkostoon, ja kunnan henkilöstöä on kannustettu kevyeen liikkumiseen kilometrikisaan osallistumalla. Kunta on osallistunut myös kansalliseen pyöräilyviikkoon ja toiminut esimerkkinä kevyen liikenteen käytön lisäämiseksi.

Päästöluokka	2007 (kt CO2e)	2022 (kt CO2e)
Kulutussähkö	4,6	1,2
Sähkölämmitys	2,2	0,7
Kaukolämpö	5,8	5,5
Öljylämmitys	2,4	1
Muu lämmitys	2,7	2,6
Työkoneet	4,5	3,4
Tieliikenne	10,6	7,5

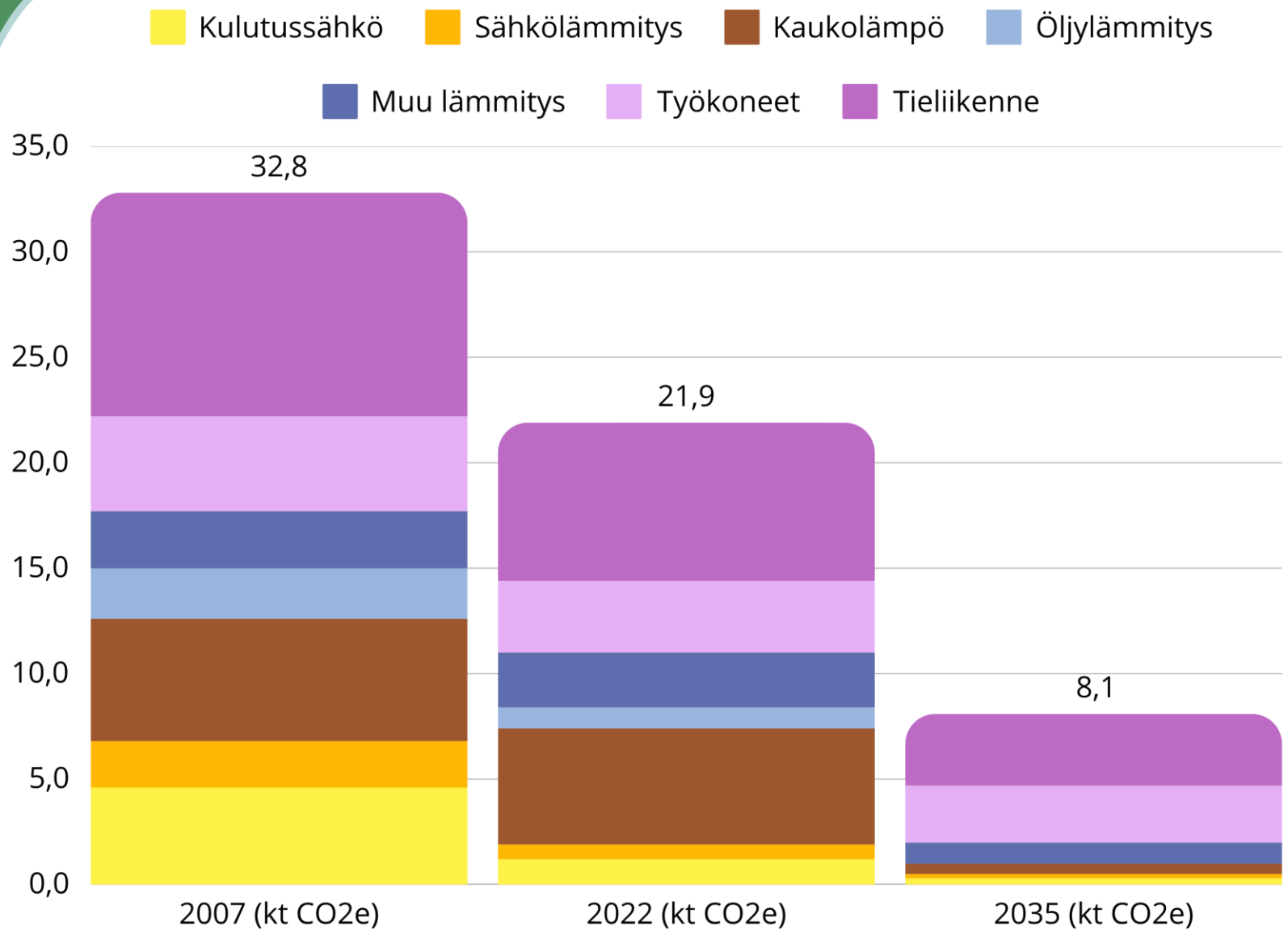

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

2 Energia ja liikenne - Toimenpiteet

2.1 LED-tekniikan hyödyntäminen valaistuksessa	
Tehtävät - Tievalaistuksen uusiminen LED-tekniikkaa hyödyntäen - Kunnan kiinteistöjen loisteputkivalaisimien vaihto LED-tekniikkaa hyödyntäviin - Liikuntapaikkojen valaistuksen uusiminen LED-tekniikkaa hyödyntäen	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Uusittu valaistus, sähkönkulutuksen päästöt Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
2.2 Lisätään automatiikkaa kunnan kiinteistöissä	
Tehtävät - Automatiikan lisääminen ja hyödyntäminen ilmanvaihdon, valaistuksen ja lämmityksen optimointiin	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Automatiikka kunnan kiinteistöissä, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
2.3 Kunnan sähkösopimuksen vaihto uusiutuvaa energiaa hyödyntävään	
Tehtävät - Kunnan sähkösopimuksen kilpailutus ilmastonäkökohdat huomioiden sen ollessa ajankohtainen - Uusiutuvan sähkön sähkösopimuksen käyttöönotto	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Vihreä sähkösopimus, sähkönkulutuksen päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea
2.4 Energiatehokas uudis- ja korjausrakentaminen	
Tehtävät - Parannetaan energiatehokkuutta kunnan kiinteistöissä - Energiatehokkuus huomioidaan uudisrakentamisessa - Kunnan kiinteistöt päästöttömiä vuonna 2028	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Kunnan kiinteistöjen energiatehokkuus, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.5 Energiatehokkaat toimintatavat	
Tehtävät - Energiatehokkuusohjeistukset kunnan kiinteistöihin - Energiatehokkuusohjeistukset kunnan vuokra-asuntojen asukkaille - Viestintä energiatehokkuudesta energiansäästöviikon yhteydessä	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Luodut energiatehokkuusohjeistukset, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea
2.6 Kunnan kiinteistöstrategia	
Tehtävät - Laaditaan kunnan kiinteistöstrategia kartoittaen kunnan tilojen kunto, energiankulutus ja käyttöaste - Toteutetaan kiinteistöstrategiaa	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Laadittu kiinteistöstrategia, kiinteistöstrategian toteutuminen Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
2.7 Energiatehokkaat sähkölaitteet ja vesikalusteet	
Tehtävät - Sähkölaitteiden vaihto energiatehokkaampiin (viimeistään nykyisten tullessa käyttöikänsä päähän) - Vesikalusteiden vaihto vettä säästäviin malleihin (viimeistään nykyisten tullessa käyttöikänsä päähän)	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Uusitut sähkölaitteet ja vesikalusteet, kiinteistöjen energiankulutus, sähkönkulutuksen päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
2.8 Energiankulutuksen mittaaminen, seuranta ja raportointi	
Tehtävät - Kunnan energiankulutusta mittaavan menetelmän käyttöönotto - Kunnan energiankulutuksen seuranta ja raportointi	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Kiinteistöjen energiankulutus, sähkönkulutuksen päästöt, kaukolämmön päästöt Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Idea
2.9 Luovutaan fossiilisesta öljystä kunnan kiinteistöjen lämmityksessä	
Tehtävät - Öljylämmityksestä luopuminen	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Öljylämmityksen päästöt Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.10 Ilmastoystävällinen kaukolämpö

Tehtävät - Selvitetään kaukolämpölaitoksen energiatehokkuus (Energiakatselmus) - Energiatehokkuuden kehittäminen - Hyödynnetään kierrätyspuuta lämmöntuotannossa - Etsitään kustannustehokkaita, uusiutuvia vaihtoehtoja lämmöntuotannon energianlähteiksi ja lisätään uusiutuvien energianlähteiden osuutta lämmöntuotannossa	Vastuutaho: Toholammin Energia Oy Mittari: Kaukolämmön päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

2.11 Energiakatselmukset kunnan kiinteistöissä

Tehtävät - Energiakatselmukset kunnan kiinteistöissä	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Rakennusten energiankulutus Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

2.12 Edistetään uusiutuvan energian tuotantoa alueella

Tehtävät - Kunta edistää uusiutuvan energian tuotantoinvestointien syntymistä alueelle sujuvalla päätöksenteolla ja kaavoituksella ja on avoin uusiutuvan energian hankkeille - Pitkälehdon tuulivoimahanke (2028) - Takkukankaan tuulivoimahanke (2028) - Toristojannevan aurinkovoimala (2028) - Lampin Voima Oy biokaasulaitos	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Uusiutuvan energian hankkeet ja tuotanto Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.13 Kiinteistökohtaisten aurinkosähköjärjestelmien asentaminen kunnan kiinteistöissä

Tehtävät - Kiinteistökohtaisten aurinkoenergialaitteistojen mahdollisuuksien kartoitus kunnan olemassa olevissa kiinteistöissä, määräaika 31.12.2027 - Aurinkopaneelit yli 2000 m2 rakennuksiin, määräaika 31.12.2027 - Aurinkopaneelit yli 750 m2 rakennuksiin, määräaika 31.12.2028 - Aurinkopaneelit yli 250 m2 rakennuksiin, määräaika 31.12.2030 - Aurinkopaneelit uusissa rakennuksissa, määräaika 31.12.2026	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Kiinteistökohtaiset aurinkosähköjärjestelmät kunnan kiinteistöissä Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Idea

2.14 Hyödynnetään alueellista energianeuvontaa

Tehtävät - Alueellisen energianeuvonnan hyödyntäminen kunnan energiatehokkuuden edistämisessä - Tiedottaminen energianeuvonnasta energiansäästöviikon viestinnässä	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Energianeuvonnan hyödyntäminen, toteutettu viestintä Määräaika: 2027 Toteutusvaihe: Idea

2.15 Energiatehokkuusohjeistus hankintaohjeeseen

Tehtävät - Työ- ja elinkeinoministeriön energiatehokkaiden hankintojen ohjeistus hankintaohjeeseen	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Päivitetty hankintaohje Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Idea

2.16 Vähennetään autolla liikkumisen tarvetta ylläpitämällä lähellä olevia peruspalveluita

Tehtävät - Kaavoituksessa ja rakentamisessa huomioidaan palveluiden saavutettavuus - Ylläpidetään lähellä olevia peruspalveluita - Kunnan digiasiointipisteen perustaminen	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Tieliikenteen päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.17 Lisätään vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöä tieliikenteessä

Tehtävät - Asennetaan latauspisteitä ja latauspistevalmiuksia kunnan kiinteistöjen pysäköintipaikkojen yhteyteen ja kunta suhtautuu avoimesti muiden toimijoiden latauspistehankkeisiin - Suositaan julkisissa hankinnoissa uusiutuvia polttoainevaihtoehtoja	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Sähköautojen latauspisteet, tieliikenteen päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.18 Edistetään etätyömahdollisuuksia	
Tehtävät - Ylläpidetään kunnan etätyötilaa - Kunta toimii esimerkkinä etätyön toteuttamisessa ja vähentää työntekijöiden työmatkaliikkumisen tarvetta hyödyntämällä etätyömahdollisuuksia	Vastuutaho: Hallintotoimi Mittari: Kunnan etätyötilat, tieliikenteen päästöt Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
2.19 Edistetään kevyttä työmatkaliikkumista	
Tehtävät - Kunta osallistuu valtakunnalliseen pyöräilyviikkoon (5/2026) - Osallistuminen kilometrikisaan - Työsuhdepyöräedun tarjoaminen kunnan henkilöstölle - Kunnan hyvinvointikampanja henkilöstölle (esim. Heiaheia tai muu) - Kannustaminen kevyen liikenteen käyttöön kunnan viestinnässä	Vastuutaho: Sivistyspalvelut, Hallintopalvelut Mittari: Tieliikenteen päästöt, toteutetut tehtävät Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Idea
2.20 Kevyen liikenteen edistäminen	
Tehtävät - Huolehditaan kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidosta ja katupölyn oikea-aikaisesta poistosta - Kehitetään kevyen liikenteen väyliä kaavoituksella ja infrarakentamisella - Osallistetaan asukkaita kevyen liikenteen kehittämiseen kyselyn avulla - Kannustetaan asukkaita kevyen liikenteen käyttöön kunnan viestinnässä	Vastuutaho: Tekninen toimi, Hallintopalvelut Mittari: Tieliikenteen päästöt Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
2.21 Joukkoliikenteen kehittäminen	
Tehtävät - Tehdään yhteistyötä muiden kuntien kanssa joukkoliikenteen järjestämiseksi kesäkaudella (Retkibussi)	Vastuutaho: Hallinto- ja sivistyspalvelut Mittari: Tieliikenteen päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

3 Materiaalikierto ja hankinnat

3 Materiaalikierto ja hankinnat

Tavoitteet:

- Edistetään kiertotaloutta ja kestävää kulutusta
- Kunnan hankinnat ovat kestäviä ja huomioivat hiilijalanjäljen
- Rakentamisessa huomioidaan hiilijalanjälki ja ilmastovaikutukset

Mittarit: Kunnan kokonaispäästöt, jätteidenkäsittelyn päästöt

Kierrätys, kestävät hankinnat sekä kestävä uudis- ja korjausrakentaminen ovat tärkeitä keinoja kunnan hiilijalanjäljen vähentämisessä. Kiertotaloutta edistävät toimenpiteet, kuten materiaalien kierrätys tuovat myös taloudellista hyötyä.

Vuonna 2022 jätteiden käsittelyn päästöt muodostivat 2,0 % kunnan kokonaispäästöistä.[4] Kierrätysasioihin on Toholammilla panostettu, ja kuntalaiset kierrättävätkin aktiivisesti erilaisia jätteitä. Kunta on tehnyt yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa kiertotalouden edistämiseksi muun muassa biokaasutuotannon saralla.

Alueen jätehuollosta vastaa Vestia Oy, jonka toiminnan keskiössä on vastuullisuus, erityisesti ympäristön osalta. Vestia Oy tarjoaa myös kierrätysneuvontaa asukkaille, talonyhtiöille ja kunnille.

Kierrätän aktiivisesti erilaisia jätteitä. 4,2

Kierrättäminen on tehty helpoksi Toholammilla. 4,0

1 – täysin eri mieltä, 5 – täysin samaa mieltä
Toholammin ilmastokysely 2024, asukkaat

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

3 Materiaalikierto ja hankinnat - Toimenpiteet

3.1 Kehitetään kierrätyspisteiden toimintaa	
Tehtävät - Kunta tekee yhteistyötä jätehuoltoyhtiöiden kanssa kierrätyspisteiden toiminnan kehittämiseksi - Asiakastyytyväisyyskysely kuntalaisille kierrätyspisteiden riittävyydestä, siisteydestä ja toimivuudesta	Vastuutaho: Ympäristötoimi Mittari: Jätteiden käsittelyn päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea
3.2 Kalusteiden ja tavaroiden kierrätys kunnan toiminnassa	
Tehtävät - Hankitaan kalusteita käytettynä - Käytettyjen kalusteiden myynti tai antaminen eteenpäin - Hyödynnetään digitaalisia alustoja kalusteiden ja tavaroiden kierrätyksessä (esim. Kiertonet, Facebookin paikallisryhmät)	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Kierrätetyt ja käytettynä hankitut kalusteet ja tavarat Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Idea
3.3 Materiaalien kierrätys kunnan toiminnassa	
Tehtävät - Purku-urakoiden kilpailutuksessa huomioidaan kierrätys- ja jatkokäyttömahdollisuudet - Hyötykäytetään purkujätettä infrarakentamisessa - Purku-urakoista jäljelle jäävä jatkokäyttökelpoinen materiaali laitetaan tarjolle esimerkiksi Materiaalitori-sivustolle - Hyödynnetään kierrätyspuuta lämmöntuotannossa - Lämpölaitoksen puutuhkan hyödyntäminen metsälannoitteena - Kierrätetään kunnan toiminnassa syntyvät jätteet	Vastuutaho: Tekninen toimi, Lämpölaitos Mittari: Toteutettujen tehtävien lkm, jätteidenkäsittelyn päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.4 Edistetään kiertotalouteen perustuvan liiketoiminnan syntymistä alueelle	
Tehtävät - Yrityspalvelut tukevat ja neuvovat yrittäjiä kiertotalouteen pohjautuvan liiketoiminnan kehittämisessä - Kunta suhtautuu avoimesti kiertotalouden liiketoimintaan alueella - Kunta osallistuu kiertotaloutta edistäviin hankkeisiin	Vastuutaho: Yrityspalvelut, Hallintopalvelut Mittari: Yritysten kiertotaloushankkeet ja –investoinnit, kiertotalouteen perustuvat hankkeet ja liiketoiminta Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
3.5 Kestävä uudis- ja korjausrakentaminen	
Tehtävät - Puurakentamisen ja vähähiilisen rakentamisen edistäminen ohjaamalla materiaalivalintoja kaavoituksella ja rakennusmääräyksillä - Huomioidaan rakentamisen hiilijalanjälki kunnan uudis- ja korjausrakentamisessa - Uudisrakentamisessa rakennetaan päästöttömiä rakennuksia	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Vähähiilisten ja puurakentamisen rakennushankkeiden lkm, rakennusten hiilijalanjälki Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea
3.6 Kehitetään kirjaston lainaamotoimintaa	
Tehtävät - Selvitetään asukkaiden tarpeet lainaamotoiminnalle kyselyn avulla - Lainaamotoiminnan kehittäminen kyselyn tulosten pohjalta	Vastuutaho: Kirjastopalvelut Mittari: Lainaamotoiminnan käyttöaste, asiakastyytyväisyys Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea
3.7 Kestävien hankintojen laatukriteerit hankintaohjeeseen	
Tehtävät - Kestävien hankintojen laatukriteereiden määrittely hyödyntäen mm. Motivan kriteeripankkia - Hankintaohjeen päivitys	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Päivitetty hankintaohje, kestävien hankintojen lkm Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

3.8 Kestävyyskriteerit materiaaleille kaukolämmön tuotannossa

Tehtävät - Kaukolämmön tuotantoon käytettävien materiaalien hankintakriteereissä painotetaan kotimaisuutta, paikallisuutta ja kierrätysmateriaaleja	Vastuutaho: Lämpölaitos, hallintopalvelut Mittari: Kestävien materiaalien osuus kaukolämmön tuotannossa, kaukolämmön päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

3.9 Vähennetään syntyvän jätteen määrää

Tehtävät - Vähennetään syntyvän jätteen määrää hyvällä suunnittelulla ja kierrätetään materiaaleja tehokkaasti - Kouluruokailussa seurataan hävikin määrää ja vähennetään hävikkiä	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Syntyvän jätteen määrä, hävikin määrä, jätteiden käsittelyn päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

4 Kestävä ruokajärjestelmä

4 Kestävä ruokajärjestelmä

Tavoitteet:

- Hiilijalanjäljen huomiointi ja vähentäminen ruokapalveluissa
- Ruokahävikin minimointi
- Ilmastoviisaan maatalouden edistäminen

Mittari: Maatalouden päästöt

Maatalous on Toholammin suurin päästölähde, muodostaen 59,0 % kunnan kokonaispäästöistä vuonna 2022. Maatalouden päästöt ovat vähentyneet 4,1 % vuodesta 2007 vuoteen 2022.[4] Käytetyssä päästölaskentamenetelmässä maatalouden päästöt sijoittuvat sille alueelle, jolla ne tuotetaan, vaikka maaseudulla tuotetaan ruokaa ja muita tuotteita paljon laajemmalle alueelle. Kotimainen ruoantuotanto on sekä tärkeä elinkeino, että välttämätön huoltovarmuustekijä, sillä tarvitsemme kotimaista ruokaa myös tulevaisuudessa. Maaseutualueilla maatalouden päästövähennysmahdollisuudet ovat siis rajalliset, ja siksi maatalouden suuri osuus on huomioitu myös kunnan päästövähennystavoitteen asettamisessa.

Maataloudesta ja maaseudulta löytyvät myös monet kestävän tulevaisuuden ratkaisut – uusiutuvan energian tuotanto, hiilensidonta ja ilmastoviisas viljely ovat konkreettisia keinoja ilmastonmuutoksen hillinnässä. Toholammilla suuri osa pelloista on nurmiviljelyssä, mikä sitoo hiiltä. Härkänevalla Wekas Oy:n biokaasulaitos tuottaa maatalouden sivuvirroista kestävää energiaa liikennekäyttöön, ja biokaasun tuotantoa edistetään kunnassa edelleen.

Toholampi on elinvoimainen maatalous- ja maidontuotantoalue. Toholammin maaseutupalveluista vastaa KaseKan maaseutuyksikkö, jonka alueella tiloista 29% ovat maidontuottajia. Vuonna 2023 alueella oli 661 maatilaa, joilla viljeltiin yli 40 000 hehtaaria peltoa ja tuotettiin yli 106 miljoonaa litraa maitoa.[10] Vuonna 2023 Toholammilla oli 140 maatilaa ja 8300 hehtaaria viljelyksessä olevaa peltoa.[11] Maidontuotantotiloja oli 40 kappaletta, ja niillä tuotettiin yli 23 miljoonaa litraa maitoa.[12]

Maatalous on alueelle tärkeä elinkeino, ja kunnan vaikuttamismahdollisuudet maatalouden päästöihin ovat rajalliset, sillä tarvitsemme kotimaista ruokaa tulevaisuudessakin. Ruokahävikin vähentäminen ja hiilijalanjäljen huomiointi ruokapalveluissa ovat tärkeimpiä keinoja kestävän ruokajärjestelmän tukemiseen kunnan toiminnassa. Lähiruoan suosiminen vähentää ruoan hiilijalanjälkeä, mutta myös tukee paikallisia maataloustuottajia ja varmistaa, että käytössämme on kotimaista, puhdasta ruokaa myös tulevaisuudessa. Toholammilla kunnan kehitysyhtiö on edistänyt kestävää maataloutta muun muassa paikallista biokaasun tuotantoa edistämällä, ja kunnan maaseutupalvelut tukevat paikallisia maataloustuottajia ilmastoviisaan ja elinvoimaisen maatalouden kehittämisessä.

Maatalous Toholammilla 2023

140
tilaa

8 297
hehtaaria peltoa

40
maitotilaa

23 047 838
litraa maitoa

Lähteet
10. Alueen maatalous. Maaseutuyksikkö KaseKa. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
11. Taulukko: Käytössä oleva maatalousmaa kunnittain. Luonnonvarakeskus 2024.
12. Taulukko: Maidontuotanto kunnittain vuosittain. Luonnonvarakeskus 2024.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

4 Kestävä ruokajärjestelmä - Toimenpiteet

4.1 Ilmastoviisaat ruokapalvelut

Tehtävät - Kirjataan hankintaohjeeseen ja ruokapalveluiden toimintasuunnitelmaan kotimainen ruoka ja sen käyttö - Tehdään näkyväksi lähiruoan ja kotimaisen ruoan osuus ruokapalveluissa - Viestintä lähiruoasta ja ruoan kotimaisuusasteesta - Hävikin määrän seuraaminen ja esille tuonti ruokapalveluissa - Hävikkiviikkoon osallistuminen - Kotimaisen ruoan, satokausituotteiden, lähiruoan ja kasvisruoan esille tuominen ruokapalveluissa - Ruokapalveluissa hyödynnetään lähiruokaa - Tarjotaan vaihtoehtona kasvisruokaa kouluruokailussa	Vastuutaho: Hallintopalvelut, Ruokapalvelut Mittari: Päivitetty hankintaohje, ruokahävikin määrä, toteutetut tehtävät Määräaika: 2030 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

4.2 Tehdään yhteistyötä maatalousyrittäjien kanssa ja tuetaan kestävää maataloutta

Tehtävät - Maaseutupalvelut neuvovat maatalousyrittäjiä toiminnan ilmastoystävällisyyden parantamisessa ja kannustavat ilmastoviisaaseen maatalouteen - Kunta tekee yhteistyötä maatalousyrittäjien kanssa ja tukee maaseudun elinkeinojen kehittymistä osallistumalla bio- ja kiertotalouden hankkeisiin seutuyhteistyössä	Vastuutaho: Maaseutupalvelut Mittari: Maatalouden päästöt Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

4.3 Edistetään ruokaketjun sivuvirtojen hyödyntämistä raaka-aineena ja energiantuotannossa

Tehtävät - Kunta osallistuu biokaasun tuotannon ja ruokaketjun sivuvirtoihin perustuvan kiertotalouden edistämiseen seutuyhteistyön ja hanketoiminnan kautta - Edistetään ruokaketjun sivuvirtojen hyödyntämistä sujuvalla kaavoituksella ja lupamenettelyillä - Maaseutupalvelut ja yrityspalvelut tukevat ja neuvovat yrittäjiä biokaasun tuotantoon ja ruokaketjun sivuvirtoihin perustuvan toiminnan kehittämisessä - Yritysten neuvonta ja avustaminen sivuvirtojen käyttöä edistävien hankkeiden suunnittelussa sekä avustaminen erilaisten sivuvirtojen hyödyntämiseen keskittyvän liiketoiminnan kehittämishankkeiden kokonaisrahoituksessa mukaan lukien julkisen rahoituksen instrumentit	Vastuutaho: Maaseutupalvelut, Yrityspalvelut, Hallintopalvelut Mittari: Ruokaketjun sivuvirtoja hyödyntävä liiketoiminta alueella, hankkeiden lkm Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus

Tavoitteet:

- Lisätään hiilensidontaa ja ylläpidetään hiilinieluja
- Edistetään luonnon monimuotoisuutta ja huolehditaan luonnon hyvinvoinnista
- Mahdollistetaan luontoa kunnioittava virkistyskäyttö ja ylläpidetään kuntalaisten arvokasta luontosuhdetta

Kansainvälisen luontopaneeli IPBESin ja hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneeli IPCC:n yhteisraportin mukaan ilmastonmuutosta ja luontokatoa on torjuttava yhdessä, sillä molemmat ovat toisiaan vahvistavia ilmiöitä.[13]

Toholammin asukkaille luonto on lähellä sydäntä - 2024 ilmastokyselyn vastauksissa asukkaat esittivät huolta siitä, että ilmastonmuutoksen torjunnassa unohdetaan paikallisen maiseman ja luonnon vaaliminen. Toholammin ilmastosuunnitelmaan on lisätty luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistäviä toimenpiteitä lähiluonnon suojelemiseksi. Maiseman monimuotoisuus lisää myös viihtyvyyttä ja toimii paikallisen maaseudun käyntikorttina.

Lähteet

13. IPBES-IPCC co-sponsored workshop report on biodiversity and climate change. Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services 2021. Viitattu 15.1.2025.

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus - Toimenpiteet

5.1 Hiilensidonnan ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen kunnan maa-alueilla

Tehtävät - Lisätään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta kunnan nurmikoilla, pientareilla, joutomailla, käytöstä poistuneilla pelloilla ja muilla maa-alueilla linjassa maankäytön ja kaavoituksen kanssa - Joutomailla ja käytöstä poistuneilla pelloilla lisätään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta metsittämällä ja energiapuun kasvatuksella - Huomioidaan luonnon monimuotoisuus tienvarsien niiton suunnittelussa ja edistetään monimuotoisuutta oikea-aikaisella niitolla ja hyödyntämällä pientareille suunniteltuja siemenseoksia uusia väyliä rakennettaessa	Vastuutaho: Ympäristöpalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

5.2 Huomioidaan kaavoituksessa luonnon monimuotoisuus ja hiilensidonta

Tehtävät - Luonnon monimuotoisuutta heikentävissä kaavoitustoimissa selvitetään mahdollisuus ekologiseen kompensaatioon ja lisätään monimuotoisuutta toisaalla, jos mahdollista - Hiilensidontaa vähentävissä toimissa selvitetään mahdollisuudet hiilensidonnan lisäämiseksi toisaalla - Uusiutuvan energian hankkeissa huomioidaan vaikutukset lähiluontoon ja hiilensidontaan ja uusiutuvan energian tuotantoa edistetään luontoa kunnioittaen	Vastuutaho: Tekniset palvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

5.3 Luonnon monimuotoisuutta edistävien elinympäristöjen luominen

Tehtävät - Luodaan luonnon monimuotoisuutta edistäviä elinympäristöjä, kuten hyönteishotelleja, linnun-, lepakon- ja liito-oravan pönttöjä, lahoaitoja ja risuaitoja - Kannustetaan asukkaita ja paikallisia toimijoita mukaan toimintaan viestinnän, kampanjoiden ja tapahtumien avulla - Kunta toimii esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä näyttämällä mallia pienistä, monimuotoisuutta edistävistä toimenpiteistä, joita myös asukkaat voivat toteuttaa - Luodaan monimuotoisuutta edistäviä elinympäristöjä kouluissa ja varhaiskasvatuksessa esimerkiksi osana kestävän kehityksen viikkoa - Järjestetään kunnan linnunpönttötalkoot - Rakennetaan soveltuvalle alueelle monimuotoisuutta edistävä risuaita, jonka rakentamiseen asukkaat, lapset ja nuoret voivat osallistua keräämällä risuja aitaa varten	Vastuutaho: Sivistyspalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea

5.4 Kunnan metsien kestävä hoito

Tehtävät - Kunnan metsiä hoidetaan kestävästi ja huomioiden metsänhoidon suositukset metsien kestävälle hoidolle ja käytön perusteille - Päivitetään kunnan metsienhoitosuunnitelma huomioiden metsänhoidon kestävyys, luonnon monimuotoisuus sekä hiilensidonta ja hoidetaan metsiä suunnitelman mukaisesti	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.5 Ylläpidetään ja hoidetaan viheralueita

Tehtävät - Kunta ylläpitää ja hoitaa viheralueita kestävästi ja luonnon monimuotoisuus huomioiden - Viheralueiden ruohonleikkuun suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuus vähentämällä ruohonleikkuuta soveltuvilla alueilla - Viheralueiden suunnittelussa käytetään kotimaisia ja hyönteispölytteisiä lajeja sekä huomioidaan kerroksellisuus ja vyöhykkeisyys	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.6 Luontosuhteen vaaliminen

Tehtävät - Edistetään ja vaalitaan kunnan asukkaiden ja matkailijoiden arvokasta luontosuhdetta ylläpitämällä ja hoitamalla kunnan viheralueita, metsiä ja luontoalueita kestävästi ja mahdollistamalla niiden luontoa kunnioittava virkistyskäyttö - Matkailua ja vapaa-ajan virkistysmahdollisuuksia edistetään kestävästi ja luontoa kunnioittaen - Viestintäkampanja - Kuntalaisten mielenmaisemat: kuvakilpailu kuntalaisille tärkeimmistä luontopaikoista kotikunnassaan	Vastuutaho: Sivistyspalvelut, Hallintopalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.7 Vieraslajien torjunta

Tehtävät - Huolehditaan vieraslajien torjunnasta - Aktivoidaan asukkaita ja paikallisia toimijoita osallistumaan vieraslajien torjuntaan viestinnän keinoin ja kannustetaan kuntalaisia ilmoittamaan vieraslajihavainnoista - Järjestetään vieraslajitalkoot	Vastuutaho: Ympäristöpalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.8 Uusiokäytetään rakennettuja alueita

Tehtävät - Säilytetään luonnon monimuotoisuutta hyödyntämällä jo muokattuja ja rakennettuja alueita uusien alueiden muokkaamisen sijaan	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.9 Luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistävät hankkeet

Tehtävät - Hyödynnetään tarjolla olevia avustuksia ja rahoituskanavia luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistävien toimenpiteiden toteutuksessa - Osallistutaan seutuyhteistyössä luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistäviin hankkeisiin - HIILEKAS-hanke (9/2025)	Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.10 Hiilensidonnan ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen maataloudessa

Tehtävät - Maaseutupalvelut ohjaavat, neuvovat ja tukevat maatalousyrittäjiä hiilensidonnan ja luonnon monimuotoisuuden edistämisessä mm. neuvonnalla	Vastuutaho: Maaseutupalvelut Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Tavoitteet:

- Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen kunnan toiminnassa varautumalla esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden yleistymiseen

Ilmastonmuutos ei ole vain tulevaisuuden uhkakuva, vaan ilmasto on jo muuttunut: vuonna 2019 maapallon keskilämpötila oli 1,1 °C korkeampi verrattuna esiteolliseen kauteen. Jo 2°C nousu esiteollisen kauden lämpötilaan verrattuna aiheuttaa merkittäviä haittoja luonnolle, ympäristölle ja ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle. Erityisesti ilmaston lämpenemiseen vaikuttaa ihmisen toiminnasta syntynyt hiilidioksidi, jonka määrä ilmakehässä oli 48 prosenttia enemmän vuonna 2020, kuin esiteollisella kaudella.[14]

Ilmastonmuutoksen hidastamisen ja pysäyttämisen lisäksi yhteiskuntien täytyy myös etsiä keinoja ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin muutoksiin sopeutumiseksi. Ilmastonmuutoksen myötä muun muassa sään ääri-ilmiöt tulevat yleistymään, mikä vaatii varautumis- ja sopeutumistoimenpiteitä kaupunkisuunnittelussa.

Lähteet
14. Ilmastonmuutoksen syyt. Euroopan komissio. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen - Toimenpiteet

6.1 Ilmastonmuutokseen sopeutuva uudis- ja korjausrakentaminen	
Tehtävät - Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen kunnan uudis- ja korjausrakentamisessa - Vähennetään rakennusten homehtumisriskiä riittävillä räystäillä ja pellityksillä, suojaavilla pinnoitteilla, käyttämällä rakennusten ulko-osissa pienemmän homehtumisriskin materiaaleja, huolehtimalla vedenpoistojärjestelmien toimivuudesta ja huoltamalla rakenteita säännöllisesti - Rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus lämmityksessä ja ilmanvaihdon toimivuus	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
6.2 Ilmastonmuutokseen sopeutuva tiesuunnittelu	
Tehtävät - Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen teiden suunnittelussa ja rakentamisessa - Varaudutaan lisääntyviin tulviin parantamalla vesienhallintaa ja tulvavesien reittien suunnittelulla - Varaudutaan lumipeitteisyyden vähenemiseen huolehtimalla riittävästä katuvalaistuksesta - Huomioidaan teiden suunnittelussa riittävän pengerrykset ja tiealueiden kuivatus - Vahvistetaan siltakeilojen ja –rumpujen rakenteita - Sisällytetään viheralueita yhdyskuntarakenteiden lomaan pidättämään vettä	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa
6.3 Hulevesien käsittelyn kehittäminen	
Tehtävät - Tehdään hulevesiselvitys ja hulevesisuunnitelma huomioiden ilmastonmuutokseen sopeutuminen - Tarkistetaan hulevesiviemäreiden mitoitukset	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Idea
6.4 Ylläpidetään viheralueita, puita ja puistoja rakennetussa ympäristössä	
Tehtävät - Ylläpidetään viheralueita, puita ja puistoja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi rakennetussa ympäristössä ja huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen viheralueiden suunnittelussa	Vastuutaho: Tekninen toimi Mittari: Toteutetut tehtävät Määräaika: 2035 Toteutusvaihe: Toteutuksessa

Ilmastosuunnitelman seuranta ja päivitys

Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutumista seurataan erillisen taulukon avulla, jonne vastuutahot päivittävät toteutetut sekä suunnitteilla olevat toimenpiteet ja tehtävät vuosiraportoinnin yhteydessä. Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen sisällytetään kunnan vuosittaiseen toimintakertomukseen. Ilmastosuunnitelma päivitetään kunnanvaltuuston valtuustokausittain.

Ilmastosuunnitelman seuraavan päivityksen määräaika: 31.05.2029

Lähteet

1. Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035. Keski-Pohjanmaan liitto 2021. PDF-Tiedosto. Viitattu 15.1.2025.
2. Kuntien ilmastosuunnitelmat. Kaustisen seutukunta. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
3. Kuntien ilmastokysely. Kaustisen seutukunta 2024.
4. Kuntien ja alueiden khk-päästöt. Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
5. Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä. Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
6. Kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu. Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Viitattu 15.1.2025.
7. Tuulivoimakartta. Suomen uusiutuvat ry 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
8. Aurinkosähkövoimalat. Motiva Oy. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
9. Excel-listaus vireillä olevista biokaasu- ja biometaanin laitoshankeinvestoinneista. tilanne 13.3.2024. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry 2024.
10. Alueen maatalous. Maaseutuyksikkö KaseKa. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
11. Taulukko: Käytössä oleva maatalousmaa kunnittain. Luonnonvarakeskus 2024.
12. Taulukko: Maidontuotanto kunnittain vuosittain. Luonnonvarakeskus 2024.
13. Pörtner, H.O., Scholes, R.J., Agard, J., Archer, E., Arneth, A., Bai, X., Barnes, D., Burrows, M., Chan, L., Cheung, W.L., Diamond, S., Donatti, C., Duarte, C., Eisenhauer, N., Foden, W., Gasalla, M. A., Handa, C., Hickler, T., Hoegh-Guldberg, O., Ichii, K., Jacob, U., Insarov, G., Kiessling, W., Leadley, P., Leemans, R., Levin, L., Lim, M., Maharaj, S., Managi, S., Marquet, P. A., McElwee, P., Midgley, G., Oberdorff, T., Obura, D., Osman, E., Pandit, R., Pascual, U., Pires, A. P. F., Popp, A., Reyes-García, V., Sankaran, M., Settele, J., Shin, Y. J., Sintayehu, D. W., Smith, P., Steiner, N., Strassburg, B., Sukumar, R., Trisos, C., Val, A.L., Wu, J., Aldrian, E., Parmesan, C., Pichs-Madruga, R., Roberts, D.C., Rogers, A.D., Díaz, S., Fischer, M., Hashimoto, S., Lavorel, S., Wu, N., Ngo, H.T. 2021. IPBES-IPCC co-sponsored workshop report on biodiversity and climate change; IPBES and IPCC, DOI:10.5281/zenodo.4782538
14. Ilmastonmuutoksen syyt. Euroopan komissio. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Skenaario 2007-2035, Toholampi						
Päästöluokka	2007 (kt CO2e)	2022 (kt CO2e)	2035 (kt CO2e)	Muutos 2007-2035 (%)	Oletus	Lähde
Kulutussähkö	4,6	1,2	0,3	-94 %		
Sähkölämmitys	2,2	0,7	0,2	-93 %		
Kaukolämpö	5,8	5,5	0,49	-92 %	Kaukolämmön päästöt vähenevät 90% vuodesta 2017 vuoteen 2035 Energia-alan vähähiilisyystiekartan (2022) mukaisesti	Energia-alan vähähiilisyystiekartta 2022, Energiateollisuus
Öljylämmitys	2,4	1	0	-100 %	Fossiilisesta lämmitysöljystä luovutaan vuoteen 2030 mennessä Valtioneuvoston periaatepäätöksen Valtioneuvoston periaatepäätös YM/2024/17 mukaisesti	Valtioneuvoston periaatepäätös YM/2024/17
Muu lämmitys	2,7	2,6	1	-62 %		
Teollisuus	4,4	1	0,6	-87 %		
Työkoneet	4,5	3,4	2,7121	-40 %	Työkoneiden päästöt vähenevät VTT:n työkoneiden päästökehitysennusteen BIO20 mukaisesti 26,7 % vuodesta 2021 vuoteen 2035.	Työkoneiden päästöjen perusennuste ja sähköistymisen vaikutus päästöihin Markkanen, Johanna; Lauhkonen, Arttu 26/03/2021
Tieliikenne	10,6	7,5	3,3966	-68 %	Tieliikenteen päästöt laskevat VTT:n raportin WAM2022 skenaarion mukaisesti 66,7% vuodesta 2005 vuoteen 2035.	Tieliikenteen toimenpiteiden khk-päästövähennysvaikutusarviot, Traficom
Jätteiden käsittely	2,8	1,2	0,6034	-78 %	Jätteiden käsittelyn päästöt vähenevät Suomen pitkän aikavälin ilmastostrategian mukaisesti 56,9 % vuodesta 2020 vuoteen 2035 mennessä.	Suomen pitkän aikavälin strategia kasvihuonekaasujen vähentämiseksi 1.4.2020, TEM
F-kaasut	1,4	0,5	0,1	-92 %		
Yhteensä	**41,4**	**24,6**	**9,4021**	**-77 %**		
	Tavoite 2035 kt CO2e		**8,28**	**-80 %**		
Ero tavoitteeseen	33,12	16,32	1,1221			
Skenaario sis. päästöhyvitykset						
Hyvitykset			-54,5			
Yhteensä			-45,1	**208 %**		